

היום נלמד:

משנה
בבא מציעא
פרק ה' משנה י"א

גמרא

עירובין דף נג/ב

תובנה מרגשת
האיש שהמציא
את המטרייה

לך ולמשפחה
מסכת סנהדרין

דף מ'

זוהר

השמטות טו

הלכה

שליח ציבור
הלכה ל"ח-ל"ט

משנה י"א

משנה זו מפרטת את העוברים באסורי רבית.

ביאור

בבא מציעא פרק ה' = י"א

1 ואלו עוברים בלא-תעשה: המלוה, הלווה, הערב ועדי ההלוואה. חכמים אומרים: אף הסופר שכותב את השטר.

המשנה מפרטת אסורים הפרוכים בהלוואה ברבית; המלוה עובר על בלם, והאחרים על חלקם.

2 הם עוברים:

על אסור "את כסףך לא תתן לו בנשף, ובמרבית לא תתן

1 ואלו עוברים בלא תעשה. המלוה, והלוה, והערב, והעדים.

וחכמים אומרים, אף הסופר. **2** עוברים משום

"לא תתן", ומשום "בל תקח מאתו",

ומשום "לא תהיה לו בנשה", ומשום "לא

תשימון עליו נשף",

אבלך"א - אסור זה מתיחס למלוה בלבד.

על אסור "אל תקח מאתו נשף ותרבית"ב - אסור זה מתיחס למלוה בלבד.

על אסור "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו בנשה, לא תשימון עליו נשף"ג - אסור לנהוג בדרך נושי חובות, לתבע בחזקה הלוואה ולדחק במי שאין לו להחזיר, ואסור לגבות רבית שגם זו דרך נושי חובות.

על אסור "לא תשימון עליו נשף"ד - המלוה, הערב והעדים, ולדעת חכמים אף הסופר, עוברים בלאו זה, שכל אלה נחשבים כמשימים רבית על הלווה.

מקורות והערות

א. ויקרא, כה/לו. ב. שם, לו. ג. שמות, כב/כד. ד. שם.

וְעַל אֲסוּר "וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן
מִכֶּשֶׁל וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי ה' -
כָּלֶם עוֹבְרִים בְּלֹא זֶה מִפְּנֵי
שְׂמִכְשִׁילִים אֶת הַלְוָה וְאֶת הַמְלוּהָ
בְּאֲסוּרֵי רַבִּית.

וּמִשּׁוּם "וּלְפָנַי עוֹר לֹא
תִתֵּן מִכֶּשֶׁל וְיִרְאֵת
מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יי":

בגמרא¹ מפרטים לאוים נוספים המתחייבים ללווה ואוסרים עליו ללוות ברבית.

רוצה להצליח? אל תלך אחרי העדר

איך תפתח מחשבה מקורית, שתגרום לך לזהות הודמניות לפני שאחרים מריחים אותך?

ביאור

רבי יהושע בן חנניה היה תנא, שעוד זכה לשורר כלוי בבית המקדש. חכמתו ופקחותו הגיעו עד לאוניו של ארזיאנוס קיסר רומא, שהרבה לשוחח אתו ולהועץ בו. האיש החכם הזה אמר: מעולם לא נצח אותי אדם בובות, חוץ מאשה אחת, ילד קטן וילדה קטנה.

במה נצחה אותו הילדה הקטנה? הוא ספר כך:

פעם אחת הלכתי בדרך, שהיה נכר בה שנכבשה על ידי הולכי רגל רבים שעברו בה. בעודי הולך בה לתמי, אמרה לי ילדה אחת: "רבי, האם הדרך שאתה הולך בה אינה עוברת בתוך שטח של אדם פרטי? צריך לבקש ממנו רשות, ואסור ללכת כאן בלי רשות". אמרתי לה: "זהו אינו שטח פרטי, וההוכחה לכך היא שהשביל כבוש, ורואים שכבר השתמשו בו אנשים רבים".

היא ענתה לי: "גנבים כבשו את הדרך!" הרי אתה רואה שהשטח זרוע מכל הצדדים, ובעל השטח המסכן כבר לא יכול היה להלחם בתופעה שהתחילה באחד שהרשה לעצמו לחצות דרך השטח שלו, ומשם התפשטה והתרחבה ללא שליטה.

אמר רבי יהושע: הילדה הזו נצחה אותי!

עירובין דף נג/ב

אמר רבי יהושע
בן חנניה:
מימי לא נצחני אדם,
חוץ מאשה, תינוק
ותינוקת... תינוקת מאי
היא? פעם אחת הייתי
מהלך בדרך, והיתה
דרך עוברת בשדה,
והייתי מהלך בה.
אמרה לי תינוקת אחת:
רבי, לא שדה היא זו?
אמרתי לה: לא, דרך
כבושה היא. אמרה לי:
ליסטים כמותך כבשוה.

לְאִיזָה נִצְחוֹן הַתְּפוֹן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וּמִדּוּעַ הוּא סֵפֶר זֹאת בְּהַתְּרַגְּשׁוֹת?
הָרַב שֶׁךְ וְצ"ל^א הַסְּבִיר, שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַתְּרַגֵּשׁ מְאֹד לְגִלּוֹת, שְׂאֵם אֵין
מִפְּעִילִים אֶת הַמַּחְשְׁבָה, אֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת טַעֲיוֹת קְרִיטִיוֹת, בְּלִי לְשִׁים לֵב
בְּכָלֵל. לְגֹל, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִי רִשׁוֹת - זֶה הַדְּבָר הָאֲחֵרוֹן שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ רָצָה
לַעֲשׂוֹת. וּבְכָל זֹאת הוּא עֹבֵר בְּשֹׁטח זְרוּעַ שְׁבוּ שְׁבִיל כְּבוֹשׁ, כִּי הוּא לֹא
שָׂם לֵב, וְסָבַר שְׂאֵם הַשְׁבִּיל כְּבוֹשׁ, בְּעַל הַבַּיִת מְרֻשָׁה לְלַכֵּת בּוֹ. הַיְלִידָה
הַקְּטָנָה הַעִירָה אֶת תְּשׁוּמַת לֵבּוֹ, לֹא לְלַכֵּת אַחֲרֵי הַשְּׁגָרָה, אַחֲרֵי הַהֲרַגְל,
בְּשִׁבִיל שְׂבָלָם הוֹלְכִים בּוֹ, אֲלֹא לְהַשְׁקִיעַ מַחְשְׁבָה. אוֹלֵי בַעַל הַמְּקוֹם
אִינוֹ מִסְפִּים, וְהַשְׁבִּיל הַפֶּךָ ל'צְבוּרִי' עַל יְדֵי אֲנָשִׁים שְׁלֹא שְׂאָלוֹ אוֹתוֹ.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַחֶכֶם וְהַפֶּקֶח הַגְּדוֹל, גִּלָּה שְׁכַאֲשֶׁר הוּא אִינוֹ מִפְּעִיל אֶת
מַעֲרַכַת הַחֲשִׁיבָה, הוּא עֹלּוֹל לְהַחֲמִיץ דְּבָרִים פְּשׁוּטִים.
אִלוֹ שְׂמֻזְהִים הַזְּדֻמְנִיּוֹת לִפְנֵי אַחֲרִים, אֵינָם חִיבִים לְהִיּוֹת חֲכָמִים יוֹתֵר,
פְּקָחִים יוֹתֵר אוֹ בְּעַלֵּי חוּשׁ מַחֲדָד. הֵם פְּשׁוּט בּוֹחֲרִים לְהַפְעִיל יוֹתֵר אֶת
הַשֶּׁכֶל, וְהוֹפְכִים אֶת עֲצָמָם לְגִלְאֵי הַזְּדֻמְנִיּוֹת'.
הֵם אֵינָם מוֹכְנִים לַעֲשׂוֹת מִשְׁהוּ רַק בְּגִלְל שְׂבָלָם עוֹשִׂים אוֹתוֹ, הֵם אֵינָם
מוֹכְנִים לֹא לַעֲשׂוֹת מִשְׁהוּ רַק בְּגִלְל שְׂבָלָם לֹא עוֹשִׂים אוֹתוֹ. הֵם פְּשׁוּט
שׁוֹאֲלִים אֶת עֲצָמָם: מִדּוּעַ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כֶּךָ, מִדּוּעַ אֵין לַעֲשׂוֹת אַחֲרָת, וְכֶךָ
הֵם מְרַגְּלִים אֶת עֲצָמָם לְזֵהוּת תְּהִלְיָכִים וְתַמּוּרוֹת שְׂאֲחָרִים אֵינָם שְׂמִים
לֵב אֲלֵיהֶם.

האיש שהמציא את המטרייה

תובנה
מרגשת

רטון יומי שאיר לכם את היום

מסכת סנהדרין ■ דף מ'

בְּדִיקוֹת וַחֲקִירוֹת

הַמְשָׁנָה עוֹסֶקֶת בַּחֲקִירַת עֵדִים.

בֵּית הַדִּין שׁוֹאֵל אֶת הָעֵדִים: בְּאִיזָה יוֹם אִירַע הַמַּעֲשֶׂה?
בְּאִיזוֹ שָׁעָה? וְעוֹד שְׁאֵלוֹת מְסוּג זֶה - שְׁאֵלוֹת אֵלֶּה מְכוּוֹנוֹת
"חֲקִירוֹת".

בְּנוֹסֶף שׁוֹאֵלִים אוֹתָם שְׁאֵלוֹת הַמְּכוּוֹנוֹת "בְּדִיקוֹת". לְדַגְמָה,
אִם הֵם מְעִידִים: "פְּלוֹנִי הֶרַג אֶת פְּלוֹנִי", שׁוֹאֵלִים אוֹתָם:
בְּאִיזָה כְּלִי-רֶצַח הוּא הֶרַג: בַּחֶרֶב? בְּרוֹמַח? בְּאֶבֶן? וְעוֹד
כִּיּוֹצֵא בְּדַבָּר.

אִם יֵשׁ בַּבְּדִיקוֹת סְתִירָה בֵּין דְּבָרֵי הָעֵדִים, הָעֵדוֹת בְּטֵלָה.
לְמִשָּׁל, אִם אֶחָד הָעֵדִים אוֹמֵר: "כְּלִי הֶרַח הָיָה סִפִּין",
וַחֲבֵרוֹ הָעֵד הַשֵּׁנִי אוֹמֵר: "כְּלִי הֶרַח הָיָה מְסַפְּרִים" - עֵדוֹתֵם
בְּטֵלָה.

**הַצְטַרְפוּ לַמֵּאוֹת אַלְפֵי לוֹמְדֵי הַדָּף הַיּוֹמִי
וּפְתוּ שִׁיעוּר שְׁבוּעִי אַצְלָכֶם בַּקְהִילָה**

כֹּל קְהִילָה שֶׁתַּצְטַרֵּף, תִּקְבַּל אֶת הָעֵלוֹן הַשְּׁבוּעִי עִפְ"י הַכְּמוֹת הַנִּצְרַחַת
בַּקְהִילָתָה בַּחֲנִים עַד פֶּתַח הַבַּיִת! לְרִישוֹם סְרָקוּ אֶת הַקּוֹד.

לא להוציא את הראש מהמים

תרגום

מה דגיי הים, חיותם
בַּיָּם, אף תלמידי
חכמים, בעלי
המשנה, חיותם
בתורה, ואם נפרדים
ממנה מיד מתים.

השמטות טו

מה גוויי ימא, חיותן בימא, אוף
תלמידי חכמים, מארי מתניתין,
חיותייהו באורייתא, ואי אתפרשן
מנה מיד מתים.

התורה וישראל הם דבר אחד, התורה איננה רק תוספת לחיי היהודי, או איוו השפלה חיצונית. התורה היא החיות של היהודי וקיומו. הגמרא במסכת ברכות (סא.) אומרת: נאמר "בכל נפשך" ו"בכל מאדך", יש אדם שגופו חביב עליו יותר מממונו - לך נאמר "בכל נפשך" (שעליו לתת את נפשו על קדוש ה'), ויש אדם שממונו חביב עליו מגופו - לך נאמר "בכל מאדך" (בכל רכושך). רבי עקיבא אומר: "בכל נפשך", יש להבין, אפלו נוטל את נפשך. תנו רבנן (שנו חכמים): פעם אחת ולאחר מרד בר כוכבא גזרה מלכות הרשעה (רומין) שלא יעסקו ישראל בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצא את רבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר לו פפוס לרבי עקיבא: עקיבא, וכי אין אתה מתירא מפני המלכות? אמר לו רבי עקיבא: אמשל לך משל, למד הדבר דומה - לשועל שהיה מהלך על שפת הנהר, וראה את הדגים שהיו מתקבצים ובורחים ממקום למקום. אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: בורחים אנו מפני הרשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: שמא רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם, כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו הדגים: וכי אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה, אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו, בתוך המים, אנו מתיראין, במקום מיתתנו מחוץ למים - על אחת כמה וכמה. והנמשל: אף אנחנו היהודים, עכשו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שפתוב בה ביחס לעצמה: "פי הוא חייך וארץ ימיר" (דברים ל, כ), כך אנו מתיראים מהמלכות, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה, שזהו מקום ומצב מיתתנו - על אחת כמה וכמה; ובאמת ידוע לנו שרבי עקיבא לא רק ספר משל יפה, אלא מסר עצמו למיתה בעבור דברי התורה, ואף שמח בדבר. מכאן נבין את הקשר הנצחי והקיומי של ישראל והתורה.

לח. תפלה מתוך הסדור

נכון לכל אדם להתפלל מתוך הסדור⁹³. וכל שכן שליח הציבור שאימת הציבור עליו, ראוי שיתפלל מתוך הסדור⁹⁴.

רבים מאנשי מעשה נוהגים להתפלל מתוך הסדור בדוקא, כדי לבון בתפלתם ככל האפשר⁹⁵. ומצינו שיש פוסקים, שתקנו במקומם שאין לברך אלא מתוך הספר, כדי שלא יבואו לידי אמירת שם שמים לבטלה. וראוי לאדם לחנך את ילדיו מקטנותם לכה, והרגל נעשה טבע לכל ימי חייהם⁹⁶.

תפלה מתוך הסדור מועילה לסלק מחשבות רעות שעולות תוך כדי התפלה, וסימן לכה⁹⁷: 'אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה'⁹⁸.

לט. חזן

שליח הציבור מכנה 'חזן', משום שצריך לראות בספר כיצד לקרא, ותרגום של תבת 'זירא' הוא 'חזוי'⁹⁹.

מקורות והערות

93. בשער הכוונות כתב שהאריז"ל היה נוהג לומר מתוך הסידור את כל הזמירות והקרבנות וקריאת שמע, ובשעת תפילת שמונה-עשרה בלחש היה עוצם את עיניו ומתפלל על פה, וגם בחזרת הש"ץ היה עוצם את עיניו ומכוון לדברי הש"ץ - הובאו דבריו בכף החיים סי' מ"ט אות ט'.
94. סי' נ"ג במ"ב סי"ק פ"ז ובכף החיים אות קכ"ב בשם הפרי מגדים.
95. ברכי יוסף סי' צ"ו אות ב'.
96. כף החיים סי' מ"ז אות כ"א בשם רוח חיים.
97. אסתר פרק ט' פסוק כ"ב.
98. שם בשם המורה באצבע.
99. סי' נ"ג במ"ב שם בשם הרד"א.